

Ks. Ginter Dzierżon

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Kontrowersje wokół definicji legalnej przywileju zawartej w kan. 76 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku

Wstęp

W trakcie prac nad rewizją Kodeksu z 1917 r. zmianom uległa także dyscyplina dotycząca przywileju. W nowym zbiorze z 1983 r. zdecydowano się m.in. na skodyfikowanie definicji legalnej przywileju, którą ujęto w kan. 76 § 1 KPK. Otóż w regulacji tej postanowiono: „Przywilej, czyli łaska udzielona dla pożytku pewnych osób, fizycznych lub prawnych, szczególnym aktem, może być przyznany przez ustawodawcę oraz przez władzę wykonawczą, której prawodawca dał taką władzę”.

W systemach prawnych z reguły unika się wprowadzania definicji legalnych. Już w prawie rzymskim przeciw wypracowano regułę „in iure omnis definitio periculosa est”. W prawie rezygnuje się z definicji, gdyż tego typu sposób precyzacji zwykle prowadzi do powstania wielu kontrowersji.

Takie zjawisko ma miejsce także w odniesieniu do definicji przywileju. Otóż we współczesnej doktrynie nie występuje zgodność poglądów co do rozumienia poszczególnych jej komponentów, takich jak: kwestia łaski udzielonej, problem aktu szczególnego czy też tematyka adresatów przywileju.

Należy też zauważyć, że dla kanonistów zajmujących się tą tematyką zagadnieniem kluczowym staje się kwestia konceptu przywileju funkcjonującego w obowiązującej kodyfikacji.

1. Koncepcja udzielanej łaski

W myśl kan. 76 § 1 KPK przywilej jest łaską udzieloną dla pożytku pewnych osób. Podejmując analizę tej problematyki, na początku należy stwierdzić, iż konsultorzy podczas prac kodyfikacyjnych chcieli zrezygnować z wprowadzenia pojęcia łaski do obiegu normatywnego¹. Tak jednak się nie stało. Wiadomo już, iż termin ten znalazł się m.in. w brzmieniu kan. 76 § 1 KPK. Co więcej, ten szczególny wymiar został także podkreślony w kan. 77 KPK, w którym ustawodawca stwierdził, iż w przypadku interpretacji interesującej nas kategorii aktów należy zastosować taką wykładnię, która uwydatniałaby udzielenie łaski.

W tym kontekście rodzi się więc zasadnicze pytanie: o jaką łaskę w tym wypadku chodzi? Analizując ten problem kanoniści wskazują, iż prawodawca definiując pojęcie reskryptu w kan. 59 § 1 KPK obok przywileju wymienił m.in. „inne łaski”. Oznacza to zatem, iż w odniesieniu do przywileju chodzi o łaskę odmienną od tej, która mieści się w normatywnym zwrocie „inne łaski”².

Badając ten problem E. Labandeira trafnie zauważył, iż w przypadku przywileju nie idzie o łaskę o charakterze generalnym, nabytą na mocy samego prawa, lecz o łaskę udzieloną określonym osobom szczególnym aktem prawnym³.

Z innego punktu widzenia podszedł do tego problemu J. García Martín. Otóż podkreślił on, że w tym wypadku należy wziąć pod uwagę aspekt przed-

¹ Por. Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, *Acta Commissionis*, “Communicationes”, R. 22, 1990, s. 291. Szerzej na ten temat zob. J. Canosa, *Il rescritto come atto amministrativo nel diritto canonico*, Milano 2003, s. 219.

² Por. H. Socha, *Allgemeine Normen*, [w:] *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, pod red. K. Lüdicke, t. 1, Essen 1985, ad. 76 n. 3.

³ Por. E. Labandeira, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, Milano 1994, s. 333. Autor ten stwierdził: „Benché il Codice non faccia espressamente riferimento all’eccezionalità del privilegio, pure tale caratteristica è sottointesa in molte norme. Per tanto si tratta di una grazia (cc. 59, 76, 77), è concessa per mezzo di un atto peculiare e non di una legge generale in favore di determinate persone [...]”.

miotowy⁴. Kanoniści są zgodni co do tego, że tego typu decyzja może być podjęta tak przeciw prawu, jak i obok prawa. Przywilej jest prawem przedmiotowym, gdyż w tym wypadku idzie o uprawnienie do działania podmiotu zarówno przeciw prawu, jak i obok prawa⁵. Pogłębiając ten wątek należy skonstatować, iż w myśl kan. 76 § 1 KPK tego typu decyzja jest łaską udzieloną dla pożytku pewnych osób, czy to fizycznych, czy też prawnych. Idzie zatem o akt korzystny dla adresatów⁶. Tym więc przywilej różni się od nakazu poszczególnego, który suponuje pewien obowiązek lub zakaz⁷. A więc w tego typu decyzji idzie o przyznanie czegoś, co jest zabronione innym⁸.

Zdaniem autorów *Compendio de derecho administrativo canónico*, przywilej jest łaską udzieloną poprzez akt administracyjny, jakim w tym wypadku jest reskrypt⁹. M. J. Roca komentując kan. 76 § 1 KPK podkreśliła z całym naciskiem, iż istotą tej instytucji nie jest łaska udzielona, lecz akt, poprzez który tę łaskę osoba otrzymuje¹⁰. Należy zwrócić uwagę, iż w treści analizowanego kan. 76 § 1 KPK prawodawca określił tą decyzję jako „akt szczególny”.

2. Akt szczególny

Jak już wiadomo, zgodnie z kan. 76 § 1 KPK, przywilej jest udzielany aktem szczególnym. W tym kontekście należy zauważyć, iż pod względem systematycznym kategoria przywileju znalazła się w tytule IV Księgi I, poświęconym poszczególnym aktom administracyjnym. Według H. Sochy, szczególny charakter tego typu decyzji wynika przede wszystkim z jej związku z normatywnym terminem „singularis”¹¹. Z drugiej zaś strony specyfika tego

⁴ Por. J. García Martín, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, Roma 1999, s. 280.

⁵ Tamże.

⁶ Por. J. Krukowski, *Komentarz do kan. 76 KPK*, [w:] J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1, Poznań 2003, s. 140.

⁷ J. García Martín, *Le norme generali...*, dz. cyt., s. 281.

⁸ Tamże.

⁹ Por. J. Miras, J. Canosa, E. Baura, *Compendio de derecho administrativo canónico*, Pamplona 2001, s. 240.

¹⁰ Por. M. J. Roca, *Comentario al can. 76*, [w:] *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez – Ocaña, t. 1, Pamplona 1996, s. 650.

¹¹ H. Socha, *Allgemeine Normen...*, dz. cyt., ad. 76 n. 4.

aktu wypływa z faktu, iż w tym wypadku decyzja jest podejmowana przez prawodawcę.

2.1. Akt administracyjny

Według opinii J. García Martína, kolokacja przywileju w tytule dotyczącym poszczególnych aktów administracyjnych jest właściwa, gdyż obecnie w kanonicznym porządku prawnym przywileje są udzielane nie mocą ustawy, lecz poprzez akt administracyjny. W jego przekonaniu, tym właśnie przywilej różni się od prawa specjalnego¹².

V. De Paolis i A. D'Auria z kolei zajmując się tym problemem zwrócili uwagę, iż przywilej posiada inną charakterystykę aniżeli ustawa. Nie charakteryzuje się on przecież takim stopniem ogólności oraz abstrakcyjności, jak drugi z wymienionych aktów prawnych¹³. Jest on bowiem, jak trafnie zauważył P. V. Pinto, aktem konkretnym, adresowanym nie do wspólnoty, lecz do pewnej osoby (pewnych osób)¹⁴.

Należy przypomnieć, w trakcie prac kodyfikacyjnych w kan. 75 § 1 Schematu Norm Generalnych z 1974 r. występował zwrot „per peculiarem actum administrativum”. W końcowej fazie procesu kodyfikacyjnego zrezygnowano jednak z tego ujęcia, nie podając przyczyn takiego posunięcia. Zwrot ten bowiem nie pojawił się już w kan. 75 § 1 Schematu Norm Generalnych z 1980 r.¹⁵.

Jak już zasygnalizowano, szczególny charakter tego aktu wynika m.in. z faktu, iż w tym wypadku decyzję o przyznaniu łaski podejmuje ustawodawca oraz ten, kto posiada władzę wykonawczą, jeśli prawodawca dał mu taką

¹² J. García Martín, *Le norme generali...*, dz. cyt., s. 278; P. Lombardía, *Commento al can. 76*, [w:] *Codice di Diritto Canonico e le leggi complementari*, red. J. Arrieta, Roma 2007, s. 113.

¹³ Por. V. De Paolis, A. D'Auria, *Le norme generali di Diritto Canonico. Commento al Codice di Diritto Canonico*, Roma 2008, s. 234: „Di tali caratteristiche ci rendiamo conto come il privilegio pur non essendo una legge – appunto perché manca dei caratteri della generalità e dell'astrattezza – pure in qualche modo ha certe somiglianze con essa, in quanto è una disposizione della autorità legislativa [...]”.

¹⁴ Por. P. V. Pinto, *De normis generalibus*, [w:] *Commento al Codice di Diritto Canonico*, red. P. V. Pinto, Città del Vaticano 2001, s. 51.

¹⁵ Por. Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, *Acta Commissionis*, „Communicationes”, R. 19, 1987, s. 35 i 48. H. Socha, *Allgemeine Normen...*, dz. cyt., ad. 76 n. 4.

władzę (kan. 76 § 1 KPK). We współczesnej doktrynie to rozwiązanie budzi wiele wątpliwości.

2.2. Autorytety kompetentne do udzielenia przywileju

Rozpoczynając analizę problematyki autorytetu kompetentnego do udzielenia przywileju należy podkreślić, iż ujęcie funkcjonujące w kan. 76 § 1 KPK jest nowe. Albowiem prawodawca w kan. 63 § 1 KPK z 1917 r. mówił o autorytecie kompetentnym (*auctoritas competens*). Z kolei w kan. 75 § 1 Schematu Norm Generalnych wprowadzono zwrot „*competens auctoritas potestate executiva gaudens*”¹⁶.

Jak już wiadomo, prawodawca w kan. 76 § 1 KPK przyznał władzę udzielania przywilejów ustawodawcom, jak również autorytetom posiadającym władzę wykonawczą, którym prawodawcy dali taką władzę. Należy więc zauważyć, iż rozwiązanie dotyczące przywilejów jest odmienne od dyspozycji odnoszących się do innych reskryptów. Mianowicie, są one wydawane przez tych, którzy sprawują władzę ustawodawczą. W związku z takim stanem prawnym kanoniści stanęli przed zasadniczą wątpliwością, którą ujmują w formie pytania: dlaczego w kan. 76 § 1 KPK prawodawca kościelny zdecydował się na takie ujęcie? Tym sposobem pytają oni o „*ratio legis*” tej dyspozycji. Odpowiadając na tę wątpliwość autorzy w zasadzie są zgodni co do tego, iż tego typu ujęcie normatywne wynika z faktu, iż niejednokrotnie przywileje są decyzjami podejmowanymi przeciw prawu¹⁷. Na innej przesłance skoncentrowali uwagę wspomniani już V. De Paolis oraz A. D’Auria. Twierdzą oni bowiem, iż przywilej jest aktem ustawodawcy, gdyż poprzez taką decyzję uchyla on ustawę¹⁸.

W tym miejscu należy zauważyć, iż w swych dociekaniach autorzy zwykle nie poprzestają na zaprezentowaniu kwestii racji prawnych tego typu dyspozycji. Albowiem w tym kontekście stawiają oni bardziej dogłębne pytania. Otóż

¹⁶ Por. .Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, *Acta Commissionis*, „Communications”, R. 6, 1974, s. 53–54.

¹⁷ J. García Martín, *Le norme generali...*, dz. cyt., s. 282; T. Amann, *Der Verwaltungsakt für Einzelfälle*, St. Ottilien 1997, s. 141; T. Jimenez Urresti, *Comentario al can. 76*, [w:] *Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe comentada*, red. L. De Echeveria, Madrid 1985, s. 65.

¹⁸ V. De Paolis, A. D’Auria, *Le norme generali...*, dz. cyt., s. 234.

pytają o obszar władzy, na mocy której ustawodawcy udzielają przyzwolenia na wprowadzenie przywileju.

Prezentując ten problem H. Socha wskazał, iż pewna grupa autorów opowiada się za tezą, iż tego typu decyzję podejmuje ustawodawca mocą tej władzy (H. Heimler, H. Pree, F. Urrutia, M. Martinez Caverro, J. Trasera)¹⁹. Nie wszyscy kanoniści podzielają jednak tego typu poglądy. Zastanawiając się nad tym problemem J. Miras, J. Canosa oraz E. Baura wskazują, że z tego, iż w analizowanej normie funkcjonuje termin „ustawodawca”, nie można jeszcze wnosić, że decyzja co do udzielenia przywileju jest aktem władzy ustawodawczej. Rozwijając tę myśl skupili oni swą uwagę na problemie władzy w Kościele. W kanonicznym porządku prawnym klasyczny już dziś trójpodział władzy wprawdzie występuje, lecz w przeciwieństwie do systemów cywilistycznych jest on skoncentrowany w jednym autorytecie. Stąd też ci, którzy posiadają władzę ustawodawczą, mają także władzę wykonawczą. Wspomniani autorzy *Compendio de derecho administrativo canónico* stoją więc na stanowisku, że gdy ustawodawca wydaje reskrypt, to czyni to nie na mocy władzy ustawodawczej, lecz mocą władzy wykonawczej²⁰. Podobną opinię wyraził A. Bernárdez Cantón twierdząc, iż przywileju udziela kompetentny autorytet mocą władzy wykonawczej²¹. Z tego powodu F. Bolognini nazwał ten akt anormalnym aktem administracyjnym²². Z tych racji więc prawodawca w kan. 76 § 1 KPK nie posłużył się pojęciem „poszczególne akty administracyjne”, lecz użył terminu „akt szczególny”.

Wydaje się, iż za takim sposobem wykładni przemawiają także przesłanki natury systematyzacyjnej. Jak wspomniano już wyżej, regulacje dotyczące przywileju znalazły się w obszarze Tytułu IV Księgi I, brzmiącego „Poszczególne akty administracyjne”. Zgodnie z założeniami systemowymi te akty są wydawane przez tych, którzy sprawują władzę wykonawczą.

Należy też zauważyć, iż kanoniści stojący na takim stanowisku przytaczają bardziej szczegółowe argumenty, mianowicie wskazują oni, iż 1) prawodaw-

¹⁹ H. Socha, *Allgemeine Normen...*, dz. cyt., ad. 76 n. 8.

²⁰ J. Miras, J. Canosa, E. Baura, *Compendio...*, dz. cyt., s. 241: „Que sea concedido por el legislador no significa que se trate de un acto legislativo. Tengase en cuenta que los legisladores, en derecho canónico, poseen también la potestad ejecutiva. Cuando un legislador da un rescripto no lo hace en ejercicio de la potestad legislativa, sino de la potestad necesaria para un acto administrativo, que es, como sabemos, la potestad ejecutiva”.

²¹ A. Bernárdez Cantón, *Parte general...*, dz. cyt., s. 137.

²² Por. F. Bolognini, *Lineamenti di Diritto canonico*, Torino 1991, s. 118.

ca w kan. 77 KPK podkreślił, że przywilej należy interpretować z uwzględnieniem reguł skodyfikowanych w kan. 36 § 1 KPK, odnoszących się do kategorii poszczególnych aktów administracyjnych; 2) według kan. 75 KPK przywilej jest reskryptem; ta kategoria zaś jest aktem administracyjnym²³.

Rozważając ten problem E. Labandeira podkreślił z całym naciskiem, że w obowiązującym porządku poszczególne akty administracyjne mogą być wyłącznie aktami władzy wykonawczej. Popierając tę tezę zwrócił on uwagę, iż obecnie w systemie kanonicznym nie funkcjonuje już kategoria przywilejów o charakterze generalnym, otrzymująca skuteczność prawną na mocy ustawy bądź też zwyczaju prawnego (kan. 63 § 1 KPK z 1917 r.)²⁴.

Należy jednocześnie dodać, iż we współczesnej kanonistyce prowadzi się także dyskusję na temat kwestii udzielenia władzy w tej materii temu, kto posiada jedynie władzę wykonawczą. Według P. Lombardii, w tym wypadku spotykamy się z delegacją władzy ustawodawczej, analogiczną do tej, o której traktuje kan. 30 KPK²⁵. Należy spostrzec, iż taki sposób wykładni tego hiszpańskiego kanonisty wynikał zapewne z faktu, iż autor ten w swym podejściu koncepcyjnym przyjmował, iż w tym przypadku decyzja nastąpiła na mocy władzy ustawodawczej. Należy jednak zauważyć, iż w wyniku przyjęcia takiej hipotezy krąg osób zdolnych do powzięcia takiej decyzji byłby ograniczony. Zgodnie bowiem kan. 135 § 2 KPK uprawnienie do delegowania władzy ustawodawczej posiada najwyższy ustawodawca. W interpretacji tej normy nie można również pominąć faktu, iż w jej sformułowaniu znajduje się klauzula typu „chyba, że coś innego prawo wprost zastrzega”. Tego typu zastrzeżenie nie znalazło się w analizowanym kan. 76 § 1 KPK. A zatem autorytety niższego stopnia jurysdykcyjnego nie mogłyby delegować takiej władzy.

Przeważająca część doktryny jednak utrzymuje, iż w tym wypadku deleguje wprawdzie ustawodawca, lecz mocą władzy wykonawczej, którą również dysponuje (kan. 135 § 1 KPK)²⁶. Taki sposób wykładni z aspektu praktycznego stwarza większe możliwości delegacji. Mianowicie, w tej hipotezie uprawnienia do przekazania władzy posiadałyby też autorytety niższego stopnia jurysdykcyjnego (kan. 137 KPK).

²³ M. J. Roca, *Comentario al can.76...*, dz. cyt., s. 655–657.

²⁴ E. Labandeira, *Trattato...*, dz. cyt., s. 340.

²⁵ P. Lombardía, *Commento al can. 76...*, dz. cyt., s. 113.

²⁶ H. Socha, *Allgemeine Normen...*, dz. cyt., ad. 76 n. 8.

3. Adresat przywileju

Zgodnie z kan. 76 § 1 KPK przywilej jest łaską udzieloną osobie fizycznej lub prawnej, bądź też osobom fizycznym lub prawnym, przy czym ów podmiot pasywny musi być wskazany w samym akcie udzielenia²⁷. Na mocy udzielonego przywileju osoba (osoby) uzyskuje uprawnienie do podjęcia działań wbrew ustawie lub poza ustawą²⁸.

Wśród kanonistów nie ma wątpliwości co do tego, że przywileje mogą być udzielane osobom należącym do Kościoła katolickiego. W doktrynie powstają jednak wątpliwości: czy tego typu decyzje mogą być także powzięte względem akatolików?²⁹ Na postawione pytanie należy odpowiedzieć negatywnie. Jak już wiadomo, w myśl kan. 76 § 1 KPK kroki co do udzielenia przywileju mogą być podejmowane przez tych, którzy dysponują władzą ustawodawczą, jak również przez tych, którzy otrzymali od nich delegację. Z założeń systemowych wynika, iż autorytety te mogą sprawować władzę w obszarze swej jurysdykcji. Niekatolicy zaś nie podlegają zakresowi władzy tych autorytetów³⁰.

4. Koncepcja przywileju występująca w obowiązującej kodyfikacji

W porządku kanonicznym ustawy są wydawane dla pewnej wspólnoty. W życiu każdej społeczności jednak występują przypadki szczególne. Prawodawcy z reguły odpowiadają na takie uwarunkowania poprzez wprowadzenie ustawodawstwa partykularnego lub też ustaw specjalnych. Oprócz tego w systemie prawa kościelnego istnieją także pewne instytucje, takie jak dyspensa i przywilej, których zadaniem jest odpowiedzenie na potrzeby osób znajdujących się w sytuacjach szczególnych³¹.

Zastanawiając się nad charakterystyką przywileju funkcjonującego w obowiązującej kodyfikacji należy zwrócić uwagę, iż w dziejach Kościoła

²⁷ J. García Martín, *Le norme...*, dz. cyt., s. 281.

²⁸ J. Krukowski, *Komentarz do kan. 76 KPK...*, dz. cyt., s. 140.

²⁹ H. Socha, *Allgemeine Normen...*, dz. cyt., ad. 76 n. 6.

³⁰ T. Jiménez Urresti, *Comentario al can. 76...*, dz. cyt., s. 64–64.

³¹ J. García Martín, *Le norme generali...*, dz. cyt., s. 276.

założenia co do tej instytucji ewoluowały. Otóż w czasach przez opublikowaniem Dekretu Gracjana przywileje udzielane tak duchownym, jak i zakonom były pojmowane w kategoriach prawa specjalnego³². Mistrz Gracjan natomiast w swoim dziele przywołał definicję wypracowaną przez św. Izydora z Sewilli, w myśl której przywilej był uznawany za ustawę prywatną („privilegia sunt leges privatorum, quasi privatae leges”)³³. Trafnie zauważył E. Labandeira, iż w kanonistyce klasycznej niejasne było rozróżnienie pomiędzy przywilejami nabywanymi przez wspólnoty za pomocą norm generalnych oraz przywilejami udzielanymi za pomocą aktów poszczególnych³⁴. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż pod rządami Kodeksu pio-benedyktynskiego występowały obydwie kategorie przywilejów. W zbiorze tym bowiem znalazło się aż osiem regulacji dotyczących przywilejów posiadających charakter aktów poszczególnych (kan. 63–70 KPK). W kilku innych normach natomiast ustawodawca odniósł się do przywilejów o charakterze generalnym. Mianowicie, kan. 71 KPK traktował o przywilejach „in hoc Codice contenta”; w kan. 72 § 4 KPK natomiast stworzono możliwość nabycia przywileju „per modum legis”³⁵.

Z badań przeprowadzonych przez wspomnianego już wielokrotnie E. Labandeirę wynika, iż przez wiele wieków kanoniści nie rozróżniali pomiędzy przywilejami generalnymi oraz przywilejami konkretnymi. Labandeira wykazał, iż dopiero pod koniec XIX w. niektórzy autorzy w swych opracowaniach uwydatnili tę dyferencję (P. D’Annibale, S. Aichner)³⁶.

Tego typu stanowiska wpłynęły w decydujący sposób na ujęcie koncepcyjne przywileju, funkcjonujące w obowiązującej kodyfikacji³⁷. Otóż w Kodeksie z 1983 r. zerwano z niektórymi rozwiązaniami skodyfikowanymi w Kodeksie z 1917 r. Zrezygnowano przede wszystkim z kategorii przywileju generalnego³⁸. Oznacza to zatem, iż obecnie tego typu decyzja jest podejmowana wyłącznie poprzez akt szczególny.

³² Por. C 25, 2, 1, 2, 17.

³³ Por. D 3, 3; E. Labandeira, *Trattato...*, dz. cyt., s. 329.

³⁴ Labandeira, *Trattato...*, dz. cyt., s. 329.

³⁵ Tamże.

³⁶ Tamże, s. 331.

³⁷ Por. J. Bodzon, *El procedimiento de formación y emisión de los actos administrativos singulares en el derecho canónico*, Pamplona 1997, s. 18–19.

³⁸ E. Labandeira, *Trattato...*, dz. cyt., s. 332.

W doktrynie nie ma wątpliwości co do tego, iż przywilej może być udzielany tak przeciw prawu, jak i obok prawa; nie jest zaś przywilejem decyzja udzielająca łaski zgodnie z prawem³⁹. Opierając się na tego typu przesłankach większość kanonistów stoi na stanowisku, iż tę kategorię należy pojmować jako „*ius exceptionale*”⁴⁰.

W prezentacji dorobku doktrynalnego w tej kwestii należy też zwrócić uwagę, iż niektórzy komentatorzy utrzymywali, iż przedmiotem przywileju jest pożytek niesprawiedliwy godzący w równość wiernych we wspólnocie Kościoła, uwydatnioną w sposób szczególny w kan. 208 KPK⁴¹.

Takiemu podejściu przeciwstawiają się m.in. autorzy *Compendio de derecho administrativo canónico* wskazując, iż zarówno w okresie kanonistyki klasycznej, jak również i obecnie w doktrynie podkreśla się, iż przywilej jest instrumentem sprawiedliwości, nienaruszającym dobra wspólnego, wspierającym za pomocą łaski podmiot znajdujący się w ściśle określonych uwarunkowaniach⁴². Podzielając to stanowisko T. Jiménez Urresti skonstatował, iż w takiej sytuacji prawodawca uznaje sprawiedliwość i prawa konkretne w odniesieniu do przypadków wyjątkowych⁴³.

Wyjaśniając ten problem M. J. Roca stwierdziła, iż w tym przypadku należałoby rozróżnić pomiędzy równością radykalną oraz równością będącą pryncypium normatywnym. Ostatnie z wymienionych pryncypiów wpływa z równości radykalnej, o której prawodawca mówi w kan. 208 KPK. W jej przekonaniu nie odnosi się ono do egzystencji podmiotów, lecz do ich cech, z powodu których dana norma powinna być zachowywana.

Jest rzeczą wiadomą, iż w przypadku przywileju idzie o znaczący przymiot osoby, ze względu na który udziela się łaski. W doktrynie utrzymuje się, iż w tym wypadku przymiot ten posiada tak poważny walor, iż decyduje on

³⁹ Por. T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 1, Olsztyn 1985, s. 259.

⁴⁰ H. Socha, *Allgemeine Normen...*, dz. cyt., ad. 76 n. 3.

⁴¹ M. J. Roca, *Comentario al can. 76...*, s. 651:

⁴² J. Miras, J. Canosa, E. Baura, *Compendio...*, dz. cyt., s. 238: „Tanto el derecho canónico antiguo como en el vigente, el privilegio se ha considerado siempre un instrumento de lo justo, que no daña el bien común – en definitiva, la *salus animarum* – sino que lo promueve, a través del favor otorgado a un sujeto en atención a determinadas circunstancias singulares”.

⁴³ T. Jiménez Urresti, *Comentario al can. 76...*, dz. cyt., s. 63.

o znaczeniu osoby. Z przytoczonej zasady zatem wynika, iż nie wszyscy adresaci danej normy mają te same prawa i te same obowiązki. W następstwie tego względem niektórych podmiotów wprowadza się rozwiązania wyjątkowe. A zatem niepowtarzalny charakter poszczególnych osób nie godzi w zasadę równości. W poszczególnych więc przypadkach łaska może być udzielona pewnym osobom dla ich pożytku za pomocą aktu poszczególnego⁴⁴.

Zakończenie

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż w obowiązującym porządku nie występuje już kategoria przywilejów o charakterze generalnym. Obecnie bowiem mogą być one uzyskiwane wyłącznie za pomocą poszczególnego aktu administracyjnego. Akt ten jednak jest aktem atypicznym. Z reguły bowiem jest on udzielany przez ustawodawcę. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż w systemie kanonicznym trójpodział władzy koncentruje się w jednej osobie, należy przyjąć, iż sama decyzja w tym wypadku jest podejmowana przez prawodawcę mocą władzy wykonawczej.

Łaska udzielona mocą przywileju osobie nie godzi w żadnym wypadku w równość wszystkich wiernych we wspólnocie Kościoła. Poprzez tego typu decyzję kompetentny autorytet pragnie przecież wyjść naprzeciw potrzebom osoby, która znalazła się w szczególnych uwarunkowaniach.

W opracowaniu tym wykazano także, iż adresami przywileju są wyłącznie członkowie Kościoła katolickiego. Akatolicy bowiem nie podlegają jurysdykcji prawodawcy kościelnego.

⁴⁴ M. J. Roca, *Comentario al can.76...*, dz. cyt., s. 651–652.

Controversy over the Legal Definition of a Privilege included in can. 76 § 1 CIC 1983

Summary

The author of the presented study focused his attention on the issue of the doctrinal dispute over the introduction of a legal definition of a privilege included in in can. 79 § 1 CIC 1983.

According in the research performed, there is no longer a category of privileges of a general character in the current legal order since they can be now gained only through a separate administrative act. The act, however, is atypical since it is usually produced by the legislator. Taking into consideration the fact that in the canon system the separation of powers concentrates in one person, it should be assumed that the decision itself is made by the legislator through his executive power.

Mercy shown to person through the power of privilege does not in any case contradict the equality of the faithful in the community of the Church because through a decision of this type a competent authority wishes to come across the needs of someone who found himself in specific conditions.

The study also points out that the addresses of privilege can only be the members of the Catholic Church since non-Catholics are not within the jurisdiction of church legislator.